Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1925 шера дենз ◆ ШИНАРА, 19 ОКТЯБРЬ, 1982 ШУ. ◆ № 125 (8691). ◆ Мах 3 кеп.

СССР Лакхехьара Совет гулъярах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо сацам бу: иттазлагІа хержача Советски Социалистически Республикий Союза Лакхехьарча Совета коьхІлагІа сесси гулбе 1982 шера 16 ноябре городе Москве.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума
Председатель Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума
секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1982 шу, 15 октябрь

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 65 ШУ ДИЗАРГА ДАЬ КПСС ЦК

Т І А Х Ь Е Х А М А Ш.

1. Даькъала хилда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 65-гІа шу!

2. Хоастам хилба адамлен исторе чухь керда зама хьайийллача Сийлахь-боккхача Октябра!

3. Даькъала хийла марксизм-ленинизм — даим дийна бола революционни интернациональни хьехам!

4. Даькъала хийла Советски Союза ленински Коммунистически парти! Халкъаца цхьоагІо хиларах латт парте низ! Партеца цхьоагІо хиларах, цо кулгалларах латт халкъа низ!

5. Даькъала хилда СССР Союз хьаь 60 шу дилар — дерригача советски халкъий интернациональни цхьоагІон, доттагІлен, вошала цІей! Советски Союза гражданаш! Къахьегаме, дешаре, кхолламе керда толамаш дахарца сийлахьча юбилейна накъагІорга вай!

6. Коммунисташ! КПСС XXVI съезда исторически решенеш, пятилетка заданеш кхоачашъяра берригача халкъо лоаттабеча къовсама хьалхарча мугІарашка хила!

7. Советски Союза гражданаш! Ленински, коммунистически хьисапе даха, болх бе, къовсам лоаттабе Іомале!

Коммунистически къахьегама коталонга кхоачаргда вай!

8. Хоастам хилба сийлахь-доккхача советски халкъа—коммунизм хьатьечоа, машара тІехьа лерагІа къовсам лоаттабечоа!

9. Советски Союза къахьегамхой! ЛакхагІа айе 1982 шера план, XI пятилетка заданеш кхоачаш а тІехкхоачаш а яра йолча социалистически яхьа байракх!

Низ болашагІа, йІаьхегІа, хозагІа хийла вай сийлахь-йоккха, дуккхача къамех латта Даьхе!

10. Советски Союза къахьегамхой! ТІатеІІа къовсам лоаттабе КПСС ЦК майски Пленума решенеш кхоачашъяра тІехьа!

Кхачан программа кхоачашъяр — дерригача халкъа гІулакх!

11. Даькъала хийла Советий Мехка турпала болхлой класс!

12. Даькъала хилба сий дола колхозни ахархой!

13. Даькъала хийла советски интеллигенци!

14. Даькъала хийла болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце йохаргйоаца союз!

15. Даькъала хийла СССР Конституци!

Даькъала хийла социалистически демократи!

16. Даькъала хийла халкъа депутатий Советаш!

Советски Союза гражданаш! Хьинаре дакъа лаца паччахьалкхен а общества а гІулакхашта доал деча!

17. Даькъала хийла советски профсоюзаш — доал дара школа, боахам лелабара школа, коммунизма школа!

18. Даькъала хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме гІонча а денала резерв а, коммунизм хьалъеча къона барий хьалха латта отряд!

19. Даькъала хилба советски кхалнах — хьинаре коммунизм хьалъераш!

Хоастам хилба кхалсига - нанна!

Дерригача лаьттан тІарча бераштa машар а ираз а хилда!

20. Советски бІухой! Эргайоаккхаш тоае тІема а политически а кийчо!

Фе а тешаме а лорабе советски халкъа машаре къахьегам, социализмана карагІдаьнна сийлахь-доккхий хІамаш!

Даькъала хилда сий дола СССР Герзашцара Низаш!

21. Хоастам хилба большевикашта - ленинашта, Октябра турпалашта, вай Даьхен сий, кортамукъале, из ший лоІамагІа хилара тІехьа денал долаш къовсам лоаттабаьрашта!

22. Советски Союза къахьегамхой! Сихъе Іилма-технически прогресс!

Экономика интенсивно дегІаккхуйла!

23. Советски Союза гражданаш! ХІаман кхом баран хьурмат даран дерригача халкъа боламе хьинаре дакъа лаца!

Экономика кхомбеш хила еза!

24. Советски Союза къахьегамхой! ХІара къахьегама коллективе хьаккхолла кхоллача, новкъосташха вІаши гІо дара, пятилетка кхоачашъяра тІехьи лакха бехктохкам хургбола хьал!

ЧІоагІъе сакхетаме коммунистически дисциплина!

25. Советски Союза къахьегамхой. Юкъеккхувла хьалха латта производствени опыт, къахьегам вІаштІехьбаьккхарен стимулировани ярен эффективни формаш!

Сийле хийла цІе байракхаш леляеча коллективаш, пятилетка гвардейций!

26. Советски Союза къахьегамхой! ХІара балха моттиге лакхъе къахьегама овсарле, эффективность, балха дикал!

Хьинаре къахьегар — вай патриотически а интернациональни а декхар!

27. Советски Союза къахьегамхой! Урала, СибарегІен, Гаьнарча Малхбоален хІама хьакхолла низаш дегІаухилта сихде!

Сийле хийла Байкало - Амурски магистраль хьалъеш боахкача турпалча гІишлонхой!

28. Доагорен энергетически промышленноста болхлой! Оаш дуккхагІа мехкдаьтта, газ, кІор, электроэнерги яккхарга хьежаш я Даьхе!

29. Советски металлургаш! Эргайоахаш тоае производства технологи!

Лакхъе дикал, шерде экономични металлопродукци арахецилга!

30. Машинашъераш! Лакха овсарле йола, экономични а тешаме а йола машинаш, прибораш, механизаци автоматизаци средстваш хьакхолла!

Халкъа боахама дерригa доакъош технически эргадоахилга сихде!

31. Химически промышленноста болхлой! Химически продукташцеи материалашцеи бизза гІа Іалашбе халкъа боахами баха нахи!

32. Газови магистралаш хьаераш, газови промышленноста болхлой! Керда газопроводий низалаш ханал хьалхагІа болх бе йолаялийтара а сихагІа караерзаяра а тІехьа къовсам лоаттабе!

33. Промышленноста болхлой! Бахача наха товараш дуккхагІа хьа а де цар дикал ай а е!

Халкъа эша товараш хьадара, гІулакх деча сферана — хІара денна теркам!

34. ГІишлонхойи монтажникаши! Капитальни вложеней эффективность айе!

ГІишлош сиха, дика, хІанзарча технически кІийлен тІа хьалъе!

35. Транспортен бувзамен болхлой! Тешаме Іалашде халкъа боахама хьашташ!

Советски наха гІулакх дара культура айе!

36. Агропромышленни комплекса болхлой! Юртбоахама производствана интенсификаци елга сихде!

Мохк тешаме кхачанцеи юртбоахама бийдалцеи Іалашбе гІерта!

Нечерноземья эргайоахаш тоаяра темпаш сихъе!

37. Колхозхой, совхозий болхлой! ХьинарегІа юкъеккхувла лаьтта леладара дикагІйола технологи!

Дикача дас санна пайда эца лаьттах, техниках, удобренеех, къахьегамеи финансови ресурсаех!

Хургболча хьувкъама — теркам а йоакхо а!

38. Колхозашкеи совхозашкеи къахьегараш! Хьайбай боахама доакъара база чІоагІъе, ма могга айе цун овсарле!

Дулх, шура, фуаш, тха дукхагІа даккхара тІехьа къовсам лоаттабе!

Хьайбай боахам — ударни фронт!

39. Юрта боахами, заготовительни, транспортни, хІамаш чоахйоахача, торгови предприятей болхлой! Юртбоахама продукци ма йойга!

Хьа мел кхедийр лора а дерда халкъи хьашташта лІа а лохийтаргда вай!

40. Юртбоахама машинаш ю болхлой! Колхозашии совхозашии технически эргайоахилга ма могга сихде!

Юрта боахама — лакха овсарле йола а тешаме а техника!

41. Промышленноста кхачан доакъой болхлой! Дикал лакха йола кхачан продукташ дукхагІа хьае!

42. Торговле, юкъарча кхачан, бытовойи коммунальни гІуланхаш ду болхлой! Къахьегама дикали культурен айе, бахача наха дІадехараш дикагІа кхоачашде!

43. Советски Союза гражданаш! Общественни рузкъаца дикача даь гІулакх хила! Социалистически доалахье алсамъяха!

Мехка рузкъаех дикагІа пайда эца! Вай Іалам лораде!

44. Халкъа боахама специалисташ!

Изобретателашии рационализатораши! Техника, технологи, производствана доал делга эргадоахаш тоаде!

45. Советски Іилмахой! Тохкамий эффективность айе! Іилман производстван союз чІоагІлойла!

Сийле хийла советски Іилма!

46. Паччахьалкхен аппарата болхлой! Балха стиль эргайоахаш тоае! Советски наьха хьашташкеи дІадехарашкеи дог лазаш хьежа!

47. Халкъа тІахьожамхой производствера, наьха хІара деннарча хьашташца юзасинача сферашкара тІахьожам чІоагІбе!

Дисциплина чІоагІъяра, хІаман кхоми хьурмати дара тІехьа хьинарегІа къовсам лоаттабе!

48. Идеологически фронта болхлой! Парте идеяш тешаш, даггара наха юкъекхахьа!

Коммунистически тешам хилар, вахарера хьинаре никъ хІара советски сага!

49. Литературан искусстван деятелаш, культура болхлой! Вай сийлахь - йоккхача Даьхенна хила хьакъдола произведенеш хьакхолла!

Халкъа советски искусства идейноста, партийноста байракх лакха аййий дІахьо!

50. Халкъа дешара болхлой! Хьалкхуви йоагІача тІехьенна хьехилга, политически, къахьегама, нравственни кхетам лулга тоале!

51. Вузийи техникумийи болхлой! Идейни чІоагІбенна, говзал лакха йола специалисташ кийчбе!

Іилма дегІадоаладе, производствацара бувзам чІоагІбе!

52. УнахцІено лораяра болхлой! Советски наьха могашала хІара денна йоакхо е! Ма могга тоаде медицински гІулакх делга!

53. Физкультурни болама дукхагІа нах юкъеоза!

Физкультурникаши спортсменаши! Советски спорта сийле алсамъяха!

54. Сий дола ветеранаш! Кагирхой хьехамчаш! Къона тІехье Коммунистически партен советски халкъен революционни, тІема, къахьегама традицеш тІа хьалкхее!

55. Кагий нахи мехкарийи! ТІагІертта караерзае знанеш, культура, профессиональни говзал!

Ленина гІулакха тІехьа, коммунизм бахьан сакхетаме къовсам лоаттабераш хила!

56. Даькъала хийла Советски Союза машар беза ленински арахьара политика!

Вахаре чакхйоаккхаргья вай 80 шерашта йола машара Программа!

57. Вежарий моаршал да коммунистически болхлойи партешка!

Сийле а хоастам а хилба коммунистий — халкъа гІулакх бахьан денал долаш къовсам лоаттаберий!

58. Дерригача дунен тІарча коммунистий цхьоагІон кхотабалари чІоагІлулда!

Даькъала хийла пролетарски интернационализм — дунен тІарча болхлой класса техка а низ бола а герз!

59. Массе а мехкий пролетареш вІашагІкхета!

60. ЧІоагІлойла дунен тІарча социализма, дунен халкъашта юкъерча пролетариата а къаман-кортамукъален болама а эшалургйоаца союз!

62. Вежарий моаршал да американски империализма тийша балхашта духьала латтача турпалча кубински халкъага!

63. Вежарий моаршал да турпалча вьетнамски халкъага!

64. Вежарий моаршал да къонахчал долча лаосски халкъага!

65. Вежарий моаршал да къонахчал долча кампучийски халкъага!

66. Вежарий моаршал да апрельски революцена карагІдаьннараш тІехьашка ца доалаш лорадеш латтача афгански халкъага!

67. Вежарий моаршал да социалистически аргалоний никъ хержача Эфиопе халкъага!

68. Вежарий моаршал да социалистически дегІаахара никъ хержача Ангола, Мозамбика, Африка кхыча мехкий халкъашка!

69. Вежарий моаршал да капиталистически мехкий болхлой классага!

Хоастам хилба монополей эксплуатаценеи Іазапаи духьаларча, къахьегамхой бокъонашта тІехьарча, машара, демократена тІехьарча къовсамхошта!

70. Вежарий моаршал да колониальни Іазапах мукъацаьннача халкъашка, къамий кортамукъале чІоагІъяран социальни прогрессам тІехьарча къовсамхошка!

71. ДІайха моаршал да империализманеи расизманеи духьала, паргІатой кортамукъалеи бахьан долаш къовсам лоаттабеча Африка хьалкъашка!

72. ДІайха моаршал да империализманеи реакценеи духьала, шоай мехкаш демократически дегІадоаладар духьа къовсам лоаттабеча Латински Америка халкъашка!

73. ДІайха моаршал да халкъа-демократически революцена карагІдаьннараш чІоагІдар духьа, империализманеи реакценеи духьала къовсам лоаттабеча Никарагуа турпалча халкъага!

74. ДІайха моаршал да нах боабеча реакце террорах империализм юкъегІертаран духьала, демократии социальни прогресси бахьан долаш шоай са ца кходеш къовсам лоаттабеча Сальвадора патриоташка!

75. Вежарий моаршал да фашистски хунтана духьала шоай са ца кходеш къовсам лоаттабеча Чиле къахьегамхошка, берригача демократашка!

76. Вежарий моаршал да фашистски набахтенашка Іазап озаш боахкача, паргІатонна, демократена, социализмана тІехьарча къовсамхошка!

ПаргІато хийла империализмой реакцеи тутмакхаш баьрашта!

77. Іарбии мехкий халкъаш! Израильски агрессенеи империализма диктатаи духьаларча къовсаме шоай мугІараш кхотаде!

ЧІоагІлулда советско-Іарбий доттагІал!

78. Дунен халкъаш! Іарбий халкъашта духьалара Израила агрессивни гІулакхаш соцаделга хьадеха!

Эхь доацача баьинаб агрессораши цар галоахараши!

Палестински халкъа бакъ гІулакх котдаргда!

Гаргарча Малхбоаленна — чІоагІен нийсхони машар!

79. Европейски мехкий халкъаш! Хоадамболлаш духьала довла Малхбузен Европе керда американски ракетно-ядерни герз отталара!

Европана — машар, кхерамзле, цхьана гІулакхаш леладелга!

80. Азиатски мехкий халкъаш! Къовсам лоаттабе империализманеи неоколониализманеи духьала, машари кхерамзлеи бахьан долаш!

Тешам болеи цхьана гІулакхаш леладуи континент хийла Азех!

81. ДІайха моаршал да сийлахь-доккхача индийски халкъага!

ДегІа а ухалда, чІоагІ а лулда Советски Союзаи Индеиеи юкъера доттагІали цхьана леладу гІулакхаши!

82. Дунен халкъаш! Фе хилалаш! Хоадамболлаш духьала отта империализма, милитаризма, реваншизма агрессивни тийшача балхашта!

Юхасоцадергда вай сихдаь герзаш хьадела, хьал а лоатталергда, кІоарг а дерга кхоьхам кІаьдбара гІулакх, дІадоаккхарйба вай тІема кхерам!

83. Машара тІехьалаттараш! Дебаде згара сийлахь-йоккха боаьо — вахара боаьо бахьан долаш лоаттабеча сийлахьча къовсамера шоай низаш!

Хьалеха ядерни, нейтронни, химически герз дехкилга!

«Ай — ядерни тІема!

Дуненна — машар!

84. Даькъала хийла вай сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикий Союз!

85. Ленина байракха кІал, Коммунистически парте кулгалца — дІахьалхашкахьа долле, коммунизма коталонга!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

Нохч-ГІалгІай АССР литератураи искусствои Денош Москве

Іадика хийла, Москва!

НАХАХ ТИЙША ДА ДЕРРИГА А

КПСС МАГIАЛБИКА ГОРКОМА ПЛЕНУМЕРА

Коммунистически парте балха массе а хана лоархIаме моттиг дIалоцаш хиннад кера социалистически вахар хьакхоллачу моллагIа тIамалла гIулакх дина дIадахьа могаргдола, бехктокхамерча гIулакхаш тIаьа нах хьахийкара, хьалкхебара, дIанийбара дош.

Кадрай лоархIам къаьстта лакхбеннаб хIана вай мохк дегIаенача социализма обществага кхаьчача, цIеккха ца хиннача тайпара чоалхане социально - политически а экономически а декхараш кхочушде обществана кулгалдара гIулакх Iилман ларда тIа ледаде дезача хана. хIана аьлча нахах тийша да деррига а.

КПСС XXVI съездо а Центральни Комитета вригIанарча Пленумаша а дIадехарашка хьежжа хоадам болаш болх лелабе МагIалбика городской партийни организаце бехктокхамерча балхаш тIара нах кийчбеши укх дIанийсбеши.

Укх тIеххьарча шин шера шийттазза парте горкома пленумашкен бюро заседанешкен дийцад кадрови политикаца дувзадениа дешаш Партийни, советски, боахама, культура балхаш тIа политически сакхетам лакха бола, гIулакх кIоаргга довзаш, цун бехктокхам кхетош бола нах хилийтара тIаберлабаь ба горкома а юххьанцарча партийни организацей а болх.

Лакхерен юкъерен дешар дийша ба тахан беррига юххьанцарча партийни организацей секретараш. Ишта ба дукхагIбола советски профсоюзни комсомольски белхлой а. БолгIала дукхагIа ба хIанз промышленносте, юртбоахаме лакхерен юкъерен дешар дийша бола специалисташ

ЦIенхаштта йоакхо ю районе балхаш тIа болча наьха политически бoарам лакхбара профессиональни говзал кIоаргьара хьакъехьа а. Укх шера укхала политически а экономически а дешар Iомадеш ва бархI эзар сонгIа саг Цу деша цахаддаш йоакхо ю парте горкомо, дукхагIболча партийни организацеша.

Из белгалдаьккхар «КПСС XXVI съезда решенешка хьежжа кадраш хьахаржара, хьалкхеяра, балхаш тIа дIанийсъяра хьакъехьара городской партийни организацен декхараш» дувлаш укх деношка хиннача КПСС МагIалбика горкома хьалхарча секретара П. А. Буеева пленуме въалиьлаш даьча коммунисташ Вознесеновскерча газ чакхйоахача заводa партбюро секретара С. Н. Лечаева, «Сагопшинский» совхоза токара Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата М. А. М[illegible] «Кавказ» совхоза хьехархо лолаеш волча М. Н. Анисимовас, города прокурора П. Я. Нечепренко, 20-ча лакхерча школа партorганизаце секретара М. В. Бескровнаяс «Алханчуртский» совхоза партхома секретара Б. Х. Джанхотова «Малгобек нефть» НГДУ лаборантка В. М. Чапльтинас, районерча керттерча больница партбюро секретара М. М. Марзиева дукхагIа хIала тIайохийташ дийцар партийни комитето, юххьанцарча партийни организацеша кадраш кийчъеш беча балхацара кхоачамбоацараш, белгалдаьхар укх дIадахара де дезараш.

Пленуме белгал ма даьккхара цхьайолча предприятешка хIана а ба специалистий, юкъера кулгалхой дехьараш кхоачашдеш цоай балха доагIаш дола дешар дешанза бола нах. Юрта боахаме болх беча берригача специалистех 40 сагаьа юкъера дешар а дешанза ва, вешта аьлча, дийлагIа дакъа. ХIаьта царна юкъе цхьабираш юххьанцара дешар дийшa мара а бац. Торговле юкъарча кхачан предприятешта кулгалдеча 72 сагах 28 мара ваи цу балха дола юкъера дешар дийша.

Цулухьа партийни организацеша нахаддаш йоакхо с елаш да отделеней, цехий, бригадай, фермай юкъерча звеноцара, кхьболь кулгалхой кийчбара, ишта механизаторацие. кхьболча болхлошиа совхозаш IалашъяргIулакх.

Партийни комитето юххьанцарча партийни организацеша кадрашца беча балха цIенхаштта кхоачамбоацараш хиларца мара лашха йиш яц их. Укх тIеххьарча масеха шера кхоаза-дизза хийцаб цхьаццайолча совхоий директораш цхьайолча предприятей кулгалхой. Кхы а дукхагIа я фермай, бригадай кулгалхой хувцаш моттигаш Цу дешо а чоалханеча хьала тIа лоакхь боахам лелабела тоадара гIулакх.

Пленуме цIенхаштта критика еш бийнар хьалхашка латтача декхарий бехктокхам бизза кхета ца беш, паччахьалкхен планаш а тIанийца социалистически декхараш а дизза кхоачашдара къахьегамхой оздагIбахья ца могаш бола кулгалхой, белгалдаьккхар укх шера хьалхашка латтача декхарех лоархIа ца еш йола коллективаш дукхагIа хилар, из ла йиш йоацаш долга.

Бокъонца болча боахам лелабара командирашца предприятеш IалашъяргIа бокхa лоархIам болаш ба ца хаддаш партийни организацеша кулгалхой резерв кийчьеш лелабеш бола болх. Пленуме белгалдаьккхар цу балха тIа а цIенхаштта кхоачамбоацараш долга.

МоллагIча балхана боахама кулгалхо дIаваьлча цун моггаметта дIаоттавер дукхагIча даьнье дукхача шерашка партийни организацеша разерве лоаттабьрех хилац. Из шийса лархIа йиш йоацаш дац.

Пленумо тIайийцана сонам тIа белгалдаьхад хьа кхоачамбоацараш дIададара, кадраш кийчьяра, дIанийсъяра партийни организацеша беш бола болх дIахо йодача хана КПСС XXVI съезда дIадехаршка хьежжа тоабара де дезараш.

А. ХАРСИЕВ,
тха соб. корр.

ДИКА ХОАМАШ

Шера планаш совгIа 16 400 тонн мехкдаьтта даккха дош денначa Старогрозненски мехкдаьттахоцита шаргIдьнйнад хIанзалехьа 70 эзар тонн «Iаьржа дошув» планал совгIа даккха а из дийнагIча категорегIа мехкдаьтта чакхдоахаранша дIадахьийтарах шин миллионе 183 эзар сома маьха ца маьхал даккха а. Дика лел цар гIуллакхаш октябрь бетта а. Цар хIанзалехьа даьккхад 60 эзар совгIа тонн мехкдаьтта, цу даькъе эзар тоннал дукхагIа дар планал совгIа а долаш.

Укх толамаш даха мехкдаьттахоша карагIдаьннад къахьегама оксарте ма могга лакхъеш, доьмиех кхом беш, хьурмат деш, оборудоване болх дерттIа лелара мел эхар деш нар шоай къахьегам вIаштIехьдаьккхаб бахьан долаш

Ер шу доладелча дена мехкдаьттахоша кхоалий 2500 эзар киловат сахьат электроэнергии. «Вторчермета» складашка дIаденнад цхьа тонн совгIа тиша аьшк.

Дег тIара къоабалбеш хьалдаьцаб Старогрозненски мехкдаьттахоша 18-ча декабре Ерригсоюзни коммунистически суббoтник дара мосиничий болам. СССР хьаль 60 шу дизара кийчо еш ба ерригача цехий бригадай болхлой. Цу делача цIеша сийлен совгIаташ кийчдара хIанзе лард йоллаш ба уж хIара дийнахьа беча балха нормаш даим тIехкхоачашъяра, хIаьта коммунистически суббoтник деча дийнахьа денпен беcц планал совгIа 200 тоннал кIезигагIа доацаш «Iаьржа дошув» даккха дош денад коллективо.

Управление болхлоша юкъе шерра льркача социалистически ях дaим хьалха а латташ тIехдиьа къахьегаш хьайоагIа Сорокотягин Николай Иванович керте латтача цхьоалагIча цехе Кузьмин Анатолий Владимировича кулгалдеча йиьлагIча цехен коллективаш. Хьалхарчо планал совгIа даьккхи мехкдаьтта за 11 эзар тонн, хIаьта шоллагIча коллектива чотагIа кхоач 33 эзар совгIа тонн.

* * *

Дика къахьегама толамаш доахаш хьайоагIа вай мехка юбилейни долча укх шера «Грознефть» объединенена чуйоагIаш йолча дIа-юха лелача механизированни колонна коллектив. Ер шу доладелча дена 80 гаргга километр тайп-тайпарча диаметрах йола трубопроводаш ехкай цо, цу даькъе 20 километр Iаьха йола Грозненски газ чакхйоаха завод — Хаян-Корта мехкдаьтта парк яха нокккача диаметрах йола мехкдаьттапровод. Тийпна шинна а йистошка фонтанни скважинашкара мехкдаьтта хьаэцара 5 трапни установка а йолаш.

ГIишлон - монтажни балхаш дара ийс бетта план 1,4 процент тIехкхоачашдьлй коллективо, цу юкъа 9 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 5 тонн кIув, дукха хьу, цемент а кхоеш. Ер шу доладелча 20 километр кхы а мехкдаьттагазохинпровод а ш а яхка шера илан цхьан кIира ханал хьалха кхоачашъен 20 эзар совгIа сома маьха паччахьалкхен рузкъа кхоаден дош деннад мехколонна коллективо.

А. ТИЩЕНКО.

* * *

«Грозэнерго» яхача районни энергетически управленена чуйоагIача предприятешка къахьегиш дукха ба рационализатораш производства новатораш. Шоай деррига хьинари низаш тIадерзадьа цар ГIовкала-энергетически оборудоване болх тешамеи лийда беши хилийтара.

Мехка а вай республика а юбилейни дола ер шу доладелча дена цар балха юкъейоалаьча рационализаторски предложенеех баьнна пайда 141 эзар сома маьхa ба.

Рационализатораш болх вIаштIехь а баьккха дина дIабаккхара тоIанагIа йола коллектив лерхI 52,2 йолча ТЭЦ-а коллективи. Тера тIаоацаш лакхагIйола олаш санна массанена дIадоввинта могорийолаш лархIа я 11 эзар 711 сом пайда беша ТЭЦ-2 производственно - технически отдела инженерана Бондаренко Владимира Сергеевича ... рационализатораш [illegible]

Х. СУРУДЖАНЦ

Йоккха балха опыт йолаш саг я Тимербулатова Пия. Ткъаь цхьайтта шу даьннад цо доярка йолаш къахьега. Цу юкъа бокъонца карлерзаьй доаркалн зиаш йола гонлал. вIаштIехьдаьннад дукхха къона дояркаш пох дIаккхетабе, хIаьта цхьа шу дIо а дахийтадиц бокхха къахьегама толам ца боаккхаш.

Хьайбай боахам дегIабоалабеча доккхий хIамаш карагIдуьларах Тимербулатовайна Даьхено Къахьегама Цlеча Байракха орден енний, кхы дукха совгIаташ тийннал.

КПСС ЦК майсин (1982 ш.) Пленумо тIаьийна Кхачан программа кхоачашъеча ма хулла доккхагIа дакъа юкъедахьа гIерташ къахьег коммунистка Тимербулатовас цхьайтталагIча пятилетка шоллагIча шера. Дукха хIама ца эшаш кхоачашъяь яла йоалл из шура яккхара шин шера план. Цунгара масал а эцаш шоашта юкъе шерра социалистически ях йоаржаь къахьег «Горец» совхоза кхыча дояркаша а.

Сий деш лелаю совхоза къахьегамхоша шоай гIоръьнина болхло. Из хержай Урус-Мартановски районни Совета халкъа депутаталла. Общественни декхараш а дика кхоачашду Тимербулатова Пияс.

СУРТА ТIА: Тимербулатова Пия.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХIАРАНЕ ШИЙ ДЕКХАР КХОАЧАШДОРЕ...

Скотника декхараш, болх хало бале а, сел ишта чоалхане а дац. Керттелар — доахан шоай ханнахьа 'кхабар, коровник цIенъяр. Царех дика лоархIаергва, нагахьа санна болх бе безам а хуле, берригача боахама толам балар ловш а хуле. Цхьабакъда, дукхагIйолча хана, хьа безам бале а, гIулакх чанхдалийтац хьайбай боахаме болх беча вокхар а шоай декхараш дизза кхоачашдеш ца хилча.

Масала, доахан кхоаза деттара цикл юкъейоалаь хилча, IуйрнIна 4 сахьат даьлча доладе дела укх детта, шоллагIа — дийнахьа 12 сахьат, кхоалагIа — сайринна 6 сахьат даьлча. ТIаккха тха ферме бокъонца долаш дар миштад? Дояркаш, массаза а яхар мо, тIехьабуьл, IуйрнIна 6—7 сахьат даьлча мара хьабагIац. сайринна а хилац массаза а шоай ханнахьа, хIаьта делкъийна вIалла хьа ца баьхкача а мегаргба аьнна хет царна, хIана аьлча, йоах цар, дийнахьа шура хилац Iатта. Мишта хургьяи из, нагахьа санна IуйрнIна 3—4 сахьат гайна детташ хилча? Уйла йоацаш волча сага мара хетадала йиш яц шура сигалара Iочуухаш я аьнна

ХIанзарьяр баьцлзараш, сом кхаьча ха я. Кхаппаха лагардар ха хала дац моллагIча цIен нанин лов Iалама бериатах шоашта Iаш кхоачам бе. Цхьабакъда, цкъаьннха хIама да нийса [illegible]

[illegible]

латташ дукха ха йоаю дояркаша. ХIаьта, нагахьа санна кулгалхошта ловре, хала дацар алапи ферме хьа а дена дIалехьа! Гуш да, гIулакхаш цхьанкха инициатива йоацаш, йоакхо йоацаш лелилга. Из халахет.

Со, се скотник хиларах тарра, IуйрнIна 6 сахьат даьлча хул ферме Хьайбаийна IуйрнIна луш дола доакъар лу ха я из. ТIаккха бокъонца долаш дар миштад? Доакъар дахьаш транспорт ирга хьежаш вагIаш шин — кхо сахьат дакхха дела. Iурриехьа гIайтта доакъар хьакха сагота болаш комбайнераш а из ший ханнахьа ферме кхоачаде дага болаш трактористаш а хилац. Ишта хьежаш рагIаш дег чу йоаг уйла порядок маца оттаер - хьогI хьайбай боахаме, колхоза гIулакхий массане а цхьатарра йоакхо еш ха йоагIаргйий-хьогI?

ХIаьта болх цхьан ашарагIа, барт тайна лелаш ца хилча, дог эккх цунах доакхай, а кхычар а. Доакъар ший ханнахьа ферме дахьаргдоацигах дог тийша йола доярка вIалла сагота а хилац балха хьаьра, формальни документ санна лоархI цо фермера ден распорядок Цу тIехь чанхдоал деррига а. цхьабараш цIен боацаш мекъен хиларо шоаш дерзд олчох боах йоцаш, тIаккха юххера а. из бахьан долаш боахама де хул, доярка алапи эшалу, хIаьта тха бюджет яьнхача шурийна хьешна хиларах хьийга яьо дов тха а, скотникий.

[illegible]

Н. ВАСИЛЬЕВ,
Сунженски района «Победа» яхача колхоза цхьайтталагIча фермера скотник.

Советски профсоюзаш 80-ча шерашка: балха керттера лостамаш

ВЦСПС председатела ШАЛАЕВ СТЕПАНА АПН корреспондента СМИРНОВ АНАТОЛЕНА сиха интервью

— Укх шера бIаьсти хиннача СССР профсоюзий XVII съездо 80-ча шерашта йола профсоюзий балха программа белгалъяьй. Миштаб цун чулоацам?

— Шоай балха ларде лувш СССР профсоюзаша Советски паччахьалкхен социально - экономически политика бокъонца къахьегамхой хьаштаца ма эшшара хилар Цулухьа 1981—1985 шерашна а 1000 шерага кхачалин йолча юкъа а СССР экономически социальни дегIаахара Керттерча лостамашца хьакхо оттаь я тха хIанзара програма.

XVII съездо къаьстта белгалдаьхад общественни производства эффективность лакхъяра, йолаш йолча материальни ресурсех пхом беш, хьаькъалагIа пайда ийбара лоаттабу ньовесам санна дола хIанзарча этапе профсоюзий организаторски балха эггара лоархIамегIа дола лостамаш.

Кхы а хьинарегIа леладе декхарийла я профсоюзаш къахьегам вIаштIехьбаккхарен стимулировании ярен эггара прогрессивнегIа йола формаши методаши юкъе кхувлара, кулгашца къахьегилга, къаьстта гIонеи мошхьаш тIалоттара - Iоахарен балхаш дола дIалаккхара, къахьегамхой производствана доал дара юкъеозаро гIулакдош, дукхха кхы проблемаш къестадр.

Экономика дегIанхувлача даьхача толамаша хьаю паччахьалкхена а профсоюзаша а советски наьха вахара хьал лакхдарн, цар къахьегамен салаIарен хьалаш тоадара тIадерзадаь керда доккхий гIулакхаш чанхдахара эша торонаш.

Ховш долча тайпара, социальни стояховане бюджета доал ду СССР профсоюзаша Шерагара - шерага дукхагIа хул цу бюджета тIара социальни эшарашка дIаухийтараш. 1981 шера 14 миллион саг совгIа болча пенсионерий пенсеш тIатехад. Малхбоалехьарчен къулбеседехьарчен районашка болх беш болча кхалнаха тIатехай берригача мехка болх беш болча берах болчен бераш даьчен кхалнаха телача 112 денна йолча отпускана цун шу даллалца йолча хана бера гIулакх лара болх беш йолаш ше ийдача алапе хьадда дола дакъа а телаш отпуск, шича цхьан цхьан шерагеи ах шерагеи кхоачаш йIаьхъьяйI хIама луш йоаца отпуск (тIехьагIа шита тела йолаергьа из СССР еррегача районашкарча кхалнаха). Лакхбаьб бер дача телача паччахьалкхен пособей боарам а. Масса моттиге телаш а шинь а дукхагIа а 12 шу даланза бераш долча болх беш болча кхалнаха наха телачул совгIа мах телаш йола отпуск Лакхъяьй берий цIеношкен школашка - интернаташкен бувча кхачанга долачен нормаш Дукха кхы гIулакхий даьд.

Нагахьа санна ерригача пятилетках лийцача, лархIа да, къоастталь аьлча, керттерча товарийн наха дача гIулакхийн маьхий стабильни индекс метта а доаттаеш, болхлойн гIалакхерча наьхен алапеш юкъера лакхIача 14,5 процент лакхде, потребление общественни фондашта (паччахьалкхен пособеш, пенсеш, стипендеш) 23 процент тIатоха Пятилетка чакхйоалаш цу фондашкара наь санна латтача цхьан деяла [illegible] юкъера квалификации йолча болхлочо шера эшача алапе боараме хургда. Городашкен юрташкен хьаьйергьа эзараш берий бешаш челеши, магазинаш школаш больницаш. клубаш, стадионаш.

Профсоюзаша тIалоккам а доаттабеш хьалу наха чубаха цIеноаш, хьадаль лакиина цIеношьара квартираш ехьар а цар тIаьхьенам а балии [illegible] чакхлаьннача ахе шера а керда квартираш баха хийнаб 10 миллион [illegible] ... Профсоюзни тIехьожамхоша Iо ду тикай, столовей, ательей кхыча бытови обьектай балхацара кхоачамбоацараш дIадайа Шераш латт профсоюзаша вIаштIехьдоаккхача санаторно - курортни дарбани салоIамеи масштабаш. Цу гIулакха лархIа 3300 санатори, санатори - профилактори, салоIа цIеноаш, 1000 гаргга туристски гостиницей пансионати, 10 эзар хIама яц авнна салоIа бала я пар профилактори пионерски лагераш

Из беррига уха болх — мехкан экономика, социальни процессаш дегIаккулача хьинаре а эффентивно а дагIа лаьар, цу кIийлен тIа къахьегамхой чулеш йолча моттигий бoарам лакхбар, цар къахьегама а бытин хьалаш тоадар — ба КПСС ЦК Генеральни секретара XVII съезде профсоюзаш кхы а дикагIа из кхоачашдара тIахийха профсоюзни шин даькъа латта декхар.

Май бетта нахала яьккхай 80-ча шерашта йола СССР Кхачан программа. Из кхоачашъеча малагIа дакъа лоац профсоюзаша?

— Кхачан программа кхоачашъяр дизза деррригача халкъа декхар да. Iалаьмате дукха хIамаш да укхала профсоюзаша де дезаш а. Цар де лерхIа керттердар — кхачашца гIулакх доагIаш мел йолча организацейи балхахойи инициатива лакхъяр, дукхача миллионех латта профсоюзний членний эскар Кхачан программа кхоачашъяра беча хьинаре балха юкъеозар

Юртбоахама производство дIахо дегIайоалаярца юваленна проблемаш къовстара гIулакха тьнаре юкъеуьз профсоюзаша кулгал а деш болх беш йола Iилма - технически обществаш, изобретателийи рационализаторийи Ерригсоюзни обществаш, кхыйола къахьегамхой творчески обществаш.

Профсоюзаша шерагIа пайда ийбергба промышленни производстве Iоальча йIаьхийча къахьегам вIаштIехьбаккхарен цунна стимулировании ярен опытах, колхозхойи совхозий болхлойи балха хана режима порядок оттае хьожаргья боахама органашца цхьан, чакхдоахарга юрта боахама балхахой шоаш хьегача къих тIеххьара хьахулар лакхагIа хилийта гIертаргболаш цар материальни заинтересованность лакхъяра тIадерзадаь гIулакхаш.

Оаха тхоай даггара хьал а лоац дегIа а боалабу юрта боахама эша гIулакхаш дуча лоанъашкарча къахьегамхой юрта боахама заказаш ханал хьалха а сол дика а кхоачашдара. керда оалхааренаш леладу фермаш элеватораш, теплични комбинатап, кхыйола агропромышленни объекташ ханал хьалха болх бе йолалийтара тIабергзадаь болам.

Шоашта къаьстта лоархIаме хетт профсоюзашта юрта социальни сибат хувцаро тIадерзадаь гIулакхаш Из да наха чубаха цIеноаш дешаха ха йоашача берий ухрежденеш, школаш, больницаш, поликлиникаш, аптекаш хьалъяра, юрта бахача наха деча бытови гIулакхий боарам лакхбара, наьхаш гIонна йола производствашн промыслаши дегIайоалара, вешта аьлча юртарен городерен къахьегам хьалаш вIаши гарга оалдарх мел долча деррригача хIамай йоакхо яр юртахошкара кадраш, къаьстта кадрийи, дIахахарейоаца гIулакх деш цу декъа дела.

1071 шера дена ю профсоюзаша колхозхоцита социальни страхования. Чакхдьнача 10 шера болх беш волча цхьан сага лархIача ду кха хIама ца [illegible] тIакхийтай [illegible] йола [illegible] Кхы а [illegible] [illegible]

Цул совгIа, профсоюзаша хьехаду юрта шоай бюджетий средствай шоай материальни фондий тIа-тIа дукхагIа хулаш доагIа даьла къаьстта физкультура, спорт, туризм, культурни гIулакхаш дола дегIадоаладара

Кхачан программа де лархIараш кхоачашдеча профсоюзийца доаша дакъа, ишта болхлойи гIулакхойи коллективни бешамаш огородаш лелаяла, шо-шоай гIонна дола боахамаш хьаделла. вIаьта ишта промышленни предприятешка гIонна дола юрта боахамаш хьаделла вIаштIехьдоаккхача лоашача даьхех а латт

Цхьана дувзадениа белгалдаьккха безам ба са. советски кепайоалон тIа Кхачан программа арйьннача тIехьагIа. малхбузехьарча цхьайолча информацие органаш тIа цун бокъонца дола маIан харцахьа доахаш дола доапараш кIезига дийца да хилар. Бокъонца долаш дар да тIа-тIа чIоагIагIа дегIаухаш латта советски наха эшараш дизза кхоачашде лархIа тешаме кхачан фонд хьаяра дIахо дезараш Белгала дIахо де дезараш, хIана аьлча тIеххьарча 15 шера юртбоахама продукте производства юкъера шера боарам цкъал ахаллен лакхбеннаб, хIаьта цун дегIаахара темпаш дукхача лакхача боараме дегIадаьккача малхбузехьарча мехкашкачул лакхагIа хиннаб. ХIаьта вай мехкара бaха нах дегIаахара темпел 2,5-зза лакхагIа а хиннай Сага сиха дуа, масала, дулх тIеххьарча пятилеткa кхьь шера 41 процент тIаккхийттад вайнига, шура — 25, бьцадаараш — 35 процент, фуаш — башха совгIа эшамагIа хаалаш-шоаза.

ХIаьта а продовольственни проблема йолаш я. Из латт керттерча даькъе, керттерча продовольственни товарий стабильни паччахьалкхен розничня маьхаш хувца а луш, бахача наьха ахчан доходаш лакхъялар бихьан долаш эггара холоринегIа а маьхегIа а дола товараш нах дукхагIа ийзе баларах. Уж дизза а долаш хилац дохкаш. Цудухьа оттае йийзай Кхачан программа.

— 80-ча шерашка ишта дегIаухаргья профсоюзий традиционни функцеш — хьашташ лорадар?

— СССР профсоюзий XVII съезде белгалдоахар, вай деррригача халкъа хьашташ а лоIам а кхоачашбеча къахьегамхой паччахьалкхене дахаш дале а, цар хьашташи беьъонаши лорадра декхар хIанз а хьалхашка латташ хилар. Бахьа, капиталистически мехкашка санна, паччахьалкхенах, предприятие дахь лорайна къахьегамхо профсоюзаша, цар лоравь из цхьаболча нахех органашех цун бокъонаш телхаеча моттигех

Профсоюзаш чIоагIа дувьала латт бюрократизма факташтa уж дувьала латт моллагIча тайпара а правовам установленеш къахьегамах дола законаш телхадаза, уж гIерт сага бокъонаш телхош цхьийтаргйоацаш дола хьалаш оттаде

Укх тайпара законеш йоалае белам ба са дIадахача шера, шин бокъонех пайда а ийбеш, цоай ханнахьа къахьегама хьалаш а керамален техника а тоадра тIадерзадаь гIулакхаш чакх ца даьлча 186 предприятеи болх сацабир профсоюзий технически инспекце. Из дIадоарагIа 10 эзар [illegible] ... [illegible]

(АПН).

Юрт ТАСС фотохроника.

Йилма-юрта боахама

ГРУНТ ЙОАЦАЧА ДIАЙИЙНА ХIАМАШ КХЕЯР

Грунт йоацача юрт боахама культураш кхеяра укх масеха шера экспериментаца ба Арменин ССР Iилмай Академе агрохимически проблемийи гидропоникайи Институте Iилманой. Уж балхий боахамча лоархIаме да юрта боахама шоаш дола эшаташ хийи ца хьоча а цхьа баьнлэ. маьх дукха йолча а ... Армени ... [illegible]

[illegible]

ВАЙ — ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ

ШОАЙ ДЕКХАР КХОАЧАШДАЬД

(ДАГЕСТАНА МЕХКДАЬТТА ДОАККХА ПРОМЫШЛЕННОСТЬ ДЕГIАКХУВЛАЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН МЕХКДАЬТТАХОША ЛАЬЦАЧА ДАЬКЪАХ).

Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шуйн нохчийн гIалгIайн шоай лоIамата Россие юкъе баха 200 шуй дизара цIей дездеча дакъа доIнаш хиннача КПСС Дагестанин обкома хьалхарча секретара нов М.-С. И. Умаханова аьлар: «Вай республикай доттагIал къаьгга оагIаш йолаш, вахара дукхахча доькъошка гучадуйлаш долла кхеталар чIоагIа дега тоам беш да. Белгалдича тоъаргIда — дукха къахьегама коллективаш, бIарчча районаш, городаш, тха еррига республика а шоай доалахошца — Нохч-ГIалгIайчерча межаращца яхь леладеш, хьалха латта опыт дIа-юха лелаш, вIаши Iомалуш хилар.

Дагестана предприятешка къахьегаш ба Нохч-ГIалгIайчене Iомабенна мехкадьттахой. ХIаьта шуй республикай комсий кхашна толаме болх беш ба Дагестане Iомабаь специалисташ».

СССР къамаша шоайла вежарашха леладу гIуланхаш хьахьоккхаш дола цхьа масал да Нохч-ГIалгIайчени Дагестанени мехкадьттахошта юкъера бувзамаш.

...Дагестана халкъа боахама керда дакъа дар мехкадьтта доакха промышленность. Укхаза разведка еча скважинашта бурув тохача хиннаре дакъа лаьцар грозненаша, доттагIашта камаьрша дIаслар цар шоай йоккха опыт. Ямен Су яхача чIоьа мехкадьттахой эггара хьалха баьхкар 1926 шера. Укхаза Стеркертычка яхача моттиге «Грознефть» болхлоша тохкам бира хьалхара скважина яьккхар. Цо 1930 шера 26 октябре мехкадьтта хьалхара кIеж техар.

Геологически балхаш Избербаше дIадоладелар 1930 шера. Укхаза яьккхача кхаь скважина хьахьеккхар лаьттан кIал «Iаьржа дошув» доал дилга. Доалахошта мехкадьтта дакха новкъостал дара «Грознефта» масеха чоьхьаш кхухьен легковойн машинаш елар цу шерашка.

ТIехьагIа дIадоладир Ачи-Су яхача моттиге кIоаргга бурув тохара балхаш. Цар хьахьеккхар Дагестана къулбаседе а къулбехьа а мехкадьтта долга. Цу гIулакхо района теркам тIаззар СССР елача промышленноста комиссара нов Г. К. Орджоникидзе.

1933 шера цо техача приказа тIа йоахар: «1934 шера керттера теркам тIабахийта беза Избербаша, Ачи-Суна, Эльдарово-Избербаша разведка яра. ХIана аьлча йоккха кхоане йолаш район я из. ХIанзале 327 метр кIоаргал долча № 1 йолча скважина чура газ йоагIа, иштта а шеко яц укх районе мехкадьтта доалаш хиларах».

Наркома аьнцар кхоачаша деш, «Грознефта» кулгалхошка дукхагIа теркам тIадухийтар Дагестана мехкадьттай рудкъа карадерзадерх. 1938 шера 12 апреле Избербаша № 8 йолча разведочни скважинас мехкадьтта кIеж техар. Цо денийн бусий 800 тонн мехкадьтта лора.

ШоллагIча дийнахьа грозненски мехкадьттахоша ВКП(б) Крайкоме яхьийтача телеграмма тIа йадора «Бокха къаь а хиннa. Хоам бу оаха Шуга «Грознефта» геологически разведчикашi лекхача коталонах».

Дагестане мехкадьтта лахара, из дакхара хаддаьала йоакхо еш хиннаб нон. Серго Орджоникидзе Избербаша мехкадьтта доалла моттигаш карадерзадарах дола приказа тIа хоадам боллаш белгалъяьхай мехкадьтта гIишлош хьалъяра ханаш, укхаза ешо оборудовани, материалаш лоаттадарах указанеш ешай.

Мехкадьтта доала керда моттигаш карадерзадира грознера лакха квалификаци йола бIаьш болхлой бахар. Цаьх ховра укхаза атта хургйоацилга, хIаьта а халонех кхерабенна тIехьашка балабар Дагестане лаьттан чехаш карадерзаьча дуккха даькъа юкъедихьад мастераша Воробьева, Бабе. Цар бригадаша ЧоалхIане балхаш деш хиннай С. Л. Бабе бригада. Итт шу совгIа Дагестане болх беш цо эзарел тIех скважина аварна ца хулийташ кIалхара яьккхай.

Мехкадьтта даьккхара шера дIадоладенна балхаш юкъагIдаьхар фашисташа болабаьча тIемо. 1942 шера август бетта моастагIа Кавказе кхаьчача хана мехкадьтта лушйола скважинаш совцае аь, промысловни оборудовани мехка малхбоален районашка дIалахьа езаш хилар.

1942 шера декабрь бетта Цеча Эскаро бохабаь фашисташ тIехьашка баьлар. Кхерам тIерабаьлча приказ дера «Дагнефть» треста промыслашка болх дIаболабе, аьнна. Махачкалински промысле йиса хиннача оборудованех пайда а эцаш. Дагестана мехкадьттахой бурув тоха болабелар 1943 шера июль бетта Уралера турбинни бурув тохаш йола контора новкъостала еча. Иштта Дагестане гулбелар Бакура, Грознера, Уралера лакха ховла йола мастераш, специалисташ.

1943 шера октябрь бетта № 13 йолча скважинас ниибола мехкадьтта кIеж техар. Цо денийн бусий 600 тонн мехкадьтта лора. Цу гIулакхо хьакьенхар мехкадьтта даькхара промышленни перспектива укхаза йола.

1944 шера 27 январе Обороно Пачхьалкхен Комитето лаьрххIа тIаьийнача социалистически белгалдаьккхар махачкалински мехкадьтта доалача моттигах кIийле а лъ. Дагестане ниибола мехкадьтта промысел хьесалдьга. Иа хьаллача дегIаухача хаддиеза новкъостал деш хиннаб Нохч-ГIалгIайчен мехкадьттахой.

ТIом чакхбаьнначул тIехьа Iа вежарашка йолча шин республика къахьегамхошта юкъера бувзамаш кхы а чIоагIбелар. 1947 шера Избербаше хьаь йолаелар форда чура мехкадьтта доахаш йола эстакада. Из Советски Союзе эггара хьалха хьалъеш яр. Пачхьалкхено цу гIулакхa 3 миллион сом совгIа ахча хьатийцар. Дагестана мехкадьттахошта новкъостал деш бар беррига а мохк. Эггара хьалха доалахошта новкъостала баьхкар Нохч-ГIалгIайчен мехкадьттахой специалисташ. Цар лаьрххIа дийча заказах ирон йир.

Дагестана мехкадьтта промышленность дегIаахари боккха лоархIам болаш хилар грознески специалистий гонзал, балха керда методаш юкъейалийтa.

Хьалхарча пятилеткашка грозненски дагестански мехкадьттахошта юкъе тоссадена доттагIал тIа-тIа чIоагIлуш хьадена. Дукха а шераш да «Грознефта», «Дагнефта» объединеней подразделенеша шоайла социалистически яхь лелаю, балха опыт йоалийташ делегацеш дIа-са ухийта.

Советски Iаьдал латтача шерашка мехкадьттен гали йоалла 36 моттиг хьайиллай Дагестане. Цар денад 48,3 миллион тонн совгIа условни доагор.

Цу толамех дикка дакъа доал ала йиш я Нохч-ГIалгIайчен мехкадьттахой а.

Г. ЕРЕЩЕНКО,
ЧИНИСФ воккхагIвола Iилман болхло, исторически Iилмай кандидат.

Сийлахь-боккхача Октябра 65 шу дузача денга сий ленца ваккъабаккхара къахьегама вахте латтача Грозненски швейни производствении объединене шоллагIча цеха коллективо толаме кхоачашъяьй кхарарча шера дIабахача ияс бетта план.

10-ча сентябре рапорт денна цар из кхоачашъярах планал совгIа арахийца продукци 30 эзар сома маьха гаргга маьхал а йоаккхаш.

Уж толамаш доахаза доккха дакъа юкъедихьад цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план вай республика деза цIей хьатIакхачалехьа кхоачашъяь болча хIамаш тегараша. Царех цаI я Ткачева Елена Николаевна.

Шин хьалхар кхы лаьгI ца долийташ дIахо а иштта дика къахьега дош деннад цо.

СУРТА ТIА: Е. Ткачева.
И. ПЛИЕВА сурт.

Украински юрта керда сибат

Кердача тайпара йола украински юрт хьаеш архитекторашта гIишлойхоштен хьалхашка эттай дукхачча йолаш йолча юрташка хьалдаь цIенош цхьа порядок йоацаш дах хиларех цудухьа юрташ шоаш а кхетаенна хиларех проблема. Иа да Сийлахь боккхача Даймехка тIема шерашка гитлеровски гIаьр чухьиддача хана дукха юрташ йохаь хилар бахьан долаш хиина хIама. Бокъонца хIалан маьарий цу шерашка 28 эзар йоккха а дIамита я юрт. ТIом дIабьенначул тIехьагIарча хьалхарча шерашка, чубахи моттигаш а йоалаш шоаш бисарагIа архитектура а шоаш юртий хозала а лошаш баш ха дага а ца доагIаш, хьалйора наха шоаш бахаргбола моттигаш. ХIаьта цагахьа санна хана чубаха лаь хиннача цIалгий мотта, тIехьагIа наха керда дика цIенош хьалдаь дале а, юртий планировка лоадама хьинаелланзар. ХIаьта хIанзарча ханарча архитектура дIадехарашка диллача, хила езачох гаргга а яц. Цунах латт Украина юрташта реконструкци яра дош чоалхане хилар.

Керда архитектурни решенеш дизагIа хилар юрташка бахача наха практике дIатойтара республика духьа дукхьача районашка проекташ а уйттаеш хьалъяьй 10 совгIа экспериментални поселок. Иа деш цхьаькха хIама а дага лаьцар архитектораша — тайп-тайпара сочетанеш а еш юртий планировка, цига гIишлош хьалъяра. Уж тоаярах хоза ара эггара дикагIа хургйолча приемашка, нах чубахаргболча цIеной а общественни зданей а духьдухьача моделашка, бахача наха эша культурно-бытови гIуланхаш дара системай вариантанашка хьажа.

Iовлача опыто йиш хилийтар къаьнача нах бахача моттигашта реконструкци яра дикагIдола наькъаш къоастаде.

Украина уйш хьунаш а шаьра аренаш а йолча зоне хьахиннай керда шиъ нах бахар моттиг. Цхьаннех Калита оал, шоллагIъар Кодаки ахаш я.

Калита хьахилар республике эггара йоккхагIъярах цаI йола хьакхарч кхоаба совхоз - комбинат йиллача хана. Шера 108 эзар хьакха кхаба лаьрхIа йола предприяти ерригача технологически процессашта йиза механизаци ль а автоматизаце боарам лакха бола а хIандарча ханара производство я. Къахьегама хьалаш промышленни предприятей дараш санна да укхаза. Архитектораша агрогорода хьисапе хургйолаш оттаяьй цун проект. Цун дукха а дукхагIа бола бахархой дуккхаза вIаштIара даьча цIеношка, дерригa коммунальни хьалаш а долаш йолча квартирашка бах. Бахача наха эша культурно-бытови гIулакхаш дара система городера яр санна я укхаза.

Геттара кхы сибат долаш я ялати шекар доаккха свеклаш кхееш бола колхозхой бахаш йола Кодаки олла юрт. Юрта хьалдаь цIенош цаI е шиъ этаж а йолаш цхьаьцца дезала лаьрхIа да. Хьалдеш дола цах чубахаргбола цIенош магагIча тайпара хила деза яха дош иштта производства тайпага хьежжа къоастадаьд укхаза а. Калитера йоккха хьайбаш леладу комплекс хIанзарча ханарча юртарча индустреги хьежжа яле. Кодаки традиционни юрт йолаш йисай. Кодаке хьалдаьча цIенош наьха теркам гIауза шоаш кхетамца хьалдаь, компактно, экономичени хиларна. Ерригача административни культурно-бытовни учрежденеех латта юрта общественни юкъ, архитектурно шиъ тайпара хиина ца Iеш юрта производственни нах бахачен зонашта юкъе цийса дIатаръяь я.

Экспериментальни юрташта эксплуатаци яра опыто хьахьоккхача тайпара, юрташка бахача наха дикагIа я традиционни йола чубаха моттигаш, беш а йолаш дола цхьан дезала лаьрхIа цIенош. Цунна цхьан наьна лов наргIатонга, чурча хьелашка диллача шоай квартиран хIамма а городашкарчарел лерлагIа ца хилар. Архитектораша шиййьаьй эзача тайпара йола проекташ. Харжара торо йаьхий хилийтара, оттаь и юртарча нах чубахаргболча моттигий 90 гаргга типовой вариант. ТIера тIахьежача кхи вIаши тара еце варианташ цар дукха ялс а, интерьера планировка цхьа хIама юкъара да цар — бытовой комфорта боарам лакха хилар. Цу тайпара юртарча бытага кхоач цIаккха а шиъ ца хинна хIама — коммунальни гIуланхий дерриге тайнаш. ХIаьта цу тайпара йола коттеджаш маьхе дуцийтa йоацаш елагIа яле а, заказаш шортта тел цара.

Реконструкци еча юртий кIийлен тIара архитектурни элемент цар общественни центраш я. Хьалха цига хьалйора архитектурага и юрта планировочни структуре дIанийсъярга а диллачо гонахьарча юрта тара йоала шоай тайпара йола гIишлош. ХIана из хIара здани е гIире цхьа бIарчча дола хIама хетадолийташ, шоай тайпара вIаши тарадесташ йола, цу тIа а функциональни гIулакхашка диллача бахача нахи царех пайда ийбе атта хургдолча тайпара дIанийсъяь а йола цаI йола архитектурни комплекс я.

Кхетадеш да, хIара хьалдача юрта общественни центр шиъ планировка йолаш хилар. Цхьабакъда, цунна чуйоагIача элементашка диллача юкъара хIамаш дукха да цар. Хьажаргъя вай масала, «Халкъий доттагIал» яхача колхоза центр. Цунна чуйоагIа зданеш: гIирсийн йиъ комплекс: торгово-административни (масеха кафе, бытовой гIулакхаш ду комбинат, почта отделени, халкъа депутатий поселкови Совета здани, колхоза правлени). ТIаккха — 900 сага моттиг, самодеятельни кружокий студентий занятешта йола дукха помещенеш а йолаш йола театрально-концертни комплекс. ДIахо — кхийнараштен бераштен лаьрхIа читальни залаш а йолаш йолча библиотеках, 120 дешархочов лаьрхIача музыкальни школах, йоккха йоацача лекционни залех латта культурно-просветительни гIулакхаш дара йола зданеш. ТIехьара а, 640 сага Iоха моттиг йола шерача формата кинотеатр.

Вахара аьттув бола наха чубаха сфера а йолаш экспериментальни а реконструированни а йолча Украина юрташка я дикагIа йола демографически структура, дикка экономически хьокхамаш. Цига кIезигьениаб бахача наьха миграци, дукхагIа хиннаб бахача наха юкъе кагирхой, лакхбенна бахархой культурни боарам.

Игорь СЕДАК,
Украина архитекторий Союза председатель.
(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

БЕРЛИН. ХIара шера ГДР столице хул «солидарноста базар» оалаш яр. Журналистий инициативагIа Александерплац яхача центральни майда тIа хул традиционни ярмарка. Аукционаш еш литература доххаши хьагулдаь ахча антиимпериалистически солидарноста фонде дIачулу. Укх шера 130 газетен издательстваш болхлошта новкъостал даьд дегIайоагIача къоначa пачхьалкхенарча коллегаша.

АДН—ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ДОТТАГIАЛИ СОЛИДАРНОСТИ ДIАХЬОКХАР

Дуней халкъашта юкъерча шеррача общественноста теркам тIаозаш хIама хилар Хании йолча военни административни совета (ВВАС) а Эфиопе къахьегамхой Парте организацена йолча Комиссе а (КОПТЭ) председатель Менгисту Хайле Мариама Москве яьча балха доттагIлен визита итогаш. Советско-эфиопски переговораш. КПСС ай КОПТЭ-ией юкъе цхьана гIуланхаш леладара хьакъехьа шинна оагIоно кIал кулгаш яздаь соглашени, новкъосташа Л. И. Брежневен Менгисту Хайле Мариамен Кремле шу оттадаьча хана дах къамаьлош лоархIаш да доттагIали солидарности дIахьокхар санна я антиимпериалистически низий цхьоагIо чIоагIъяра дола тешал санна а.

Советски Союзи Социалистически Эфиопии вIашагIтохаш йола хIама да машара, социализма, интернациональни солидарноста юкъера идеалаш. НийслагIа шу да 30 миллион саг волаш дола Эфиопе халкъ кердача, революционни календарагIа дахаш дола. Империализмаи реакцеи низий атакаш юха а теха цо толаме чакхйоаккх революце демократически этап, социализма лардаш хьалъяра наькъа тIа а льннай. Цу гIулакха боккхача боараме новкъостал ду дегIадоагIаш латтача советско-эфиопски доттагIлен гIулакхаша, шин мехка юкъе кхы а кIоаргагIа а тайп-тайпара а цхьана леладеча гIулакхаша. ТIехь-тIехьагIа низ болашагIа ен кердача Эфиопе оаз дуней халкъашта юкъерча арене, къаьстта а африкански гIуланхашка диллача. Белгала моттиг дIалаьцай цо империализмана, колониализмана, расизмана духьаларча къовсамхой мугIарашка.

Социалистически Эфиопи кхыча мукъадьнача мехкийн толамаша порласIбаьхаб дерригача наргIато елаш мел долчоа, хIанзарча дуней тIарча дерригача прогрессивни мел долчоа духьала керда «крестовий поход» кийчъеш йолча империализма латере. Шоай лоIаме дола африкански мехкаш, белгалдоаькх «Аддис Земен» яхача эфиопски газето, шоай оамаш тиннад халкъаш мехаш тIехьашкахьа кхоаса, бIаьхача а халача а къовсаме царна баратIаьннар дIадаьккха. Дуней политикера цар лоархIам боабе белим хургбар Вашингтона, яхаш Л. И. Брежнева аьнна деташ [illegible] хиларах.

[illegible]

нате итогаш дуней прогрессивни общественноста лаьрхIай цу дикача гIулакха юкъедихьа лоархIаме хIама санна.

МАШАРА ТIЕХЬАРА КЪОВСАМИ МАККАРТЕ IИНДОРГIЕИ

ВIашагIкхийттача Штаташка тIехь-тIехьагIа шерагIа баржаш латт гераш Iоаларан дукха нах боабеш долча герий керда тайпаш хьадаран болча Рейгана администраце наьъа духьалара болам. ДIадахача кIирагIа Вашингтоне дIакхайнадаьд «Ядерни тIема духьала ба гражданаш» яха тIема духьалара коалици вIашагIйоллара хьакъехьа. Цунна юкъе яхай шоай мугIарашка 20 миллион саг гаргга нах чубоагIаш йола итташ общественни, политически, профсоюзни, кагирхой, дина организацеш.

125 американски городa городской советаша тIанийцай ядерни гераш хьадела соцадара тIаерзаль йола резолюцеш. Харжархоша чIоагIагIа Iоткъам бар бахьан долаш США конгресса 200 гаргга член гераш хьадела соцадара тIехьа выступленеш еш ба. Висконсин яхача штате дукха ха йоацаш хиннача референдуме из идея хьалаьцай 72 процент болча гражданаша. Мэриленд яхача штате — 64 процент бараша. Цу тайпара референдумаш чакхйоахаргья 2 ноябре кхыча бархI штате а итташ йолча городашка а, цу даькъе Чикаго, Филадельфе, Вашингтоне а йоахаш.

Вовзаш волча американски дипломатои историкои Дж. Кеннана вIалла дага а доацаш дукха ха йоацаш белгалдаьккхад «ВIашагIкхийттача Штаташка хьа а хинна дегIайоагIаш йола антиядерни болама вIаьяза 80-ча шерашка эггара чIоагIагIа тамаш йолаш йола аьлехи хинна дIааттайь», аьнна. «Из болам, — тIаэехад цо, — правительство из теркал доа беш Iе йиш йоацаш сел боаккхача боарамга кхаьчаб. Из дIахо йоадача хана а шердургба. Цо тIаэехар кхоачашдар цхьа хIама далла йолча хана».

Цу тайпара хIама хилийта дага йолаш яц рейгановски администраци. Шайна мел могар деш духьала аьнна яле а тIема духьалара выступленеш шерра яржаш хиларах корлагIьяьннача из йоккъонца йола «крестовий поход» [illegible] машара тIехьарча болама [illegible]

[illegible]

США президент Маккарте [illegible]

ВАХАНЗА ЦА ВОАЛАШ ОТСТАВКЕ ВАХАВ

ДIадахача кIирагIа Япона дIакхайкадаьд премьер-министра Д. Судзуке доал деш йолча либерально-демократически парте председатела декхараш шийна тIера дIадахара йола решени тIанийцай аьнна. Из да гаргтарча хана японски правительствана керте латтачун постах а из варгхилар. Ноябрь юкъе кхаьчача хана парте керда лидер хоржаргва, тIаккха из Судзукена метта мехка премьер-министралла автоматически дIа а оттаргва.

Цу тайпара событеш хилара кIезига лоархIам болаш хиннаяц либерально-демократически партена шийна чура тайп-тайпарча группировкашта юкъера вIашдуьхьленашна къовсамна. Бакъда, Судзукена йиза политически фиаско а хинна дIаоттара бахьан да эггара хьалха Япона чурея дуней халкъашта юкъерей тхалталхар. Цунна дарий де леладача кхаьчаб ше аь решеш «чурей арахьарей проблемаш айяларца» аьнна воза премьер-министр ше а.

Футтар вешсан белгалдаьккхад цу хьакъехьа американски Ассошиэйтед пресс агентства «Судзуке правительство лерташка кхаччалда декхараш хьайлаьнкхаь», аьнна. Да а за из иштта. Японе финансаш эггара вогIа хьаза тIа я хIана. Пачхьалкхен декхар укх шера астрономически боарамга — 100 триллион иенга кхоачарда. КIоарга депрессии тIаэттай промышленноста лоархIамерIа дотта дааь [illegible]

[illegible]

Г. [illegible] (ТАСС).

Юртбоахама техникана модернизаци яр

Украине 1 миллиони 200 [illegible] 17 процент [illegible] керттера [illegible] 30 — 50 процент дукхагIа [illegible]

[illegible]

хьа хIанз машиний керда система кийчъяьй. ХIанзарчунна лоархIача цунлара технически средствашi 810 цIи йолаш дукхагIа хургья. Цу юкъа [illegible] хIанз арахецаш йола дукхагIйола механизаши машинаши (шу эзар совгIа цIи ярашi модернизаци яь с кердача конструкцешка хийла хурья.

[illegible]

нахьен чуоцалургбаш традиционни техникаца. Цудукха комбайний керда моделаш хьаира бола беш я юртбоахама машиностроене Iилма-тохкама институташ. Белгала аьлча, хIанзахьас кийчъеш я секунде 10 а кхы а дукхагIа а килограмм ялат [illegible] йола ялат чуийя комбайн. Роторни молотилка йолача, ялат геттара дика барданга, чах ялат цIендаь къоастадеста Iалашдеш а ялат оттаргдолаш я йолча комбайнашка хьожаш да цо.

[illegible]

таь шера 108 эзар хьакха кхоабаш яраш, дукха эзар кIа 15 эзар бежан кхоабаран).

1980 — 1990 шерашта лаьрхIа кийчъяьча машиний системо новкъостал дергда цу тайпарча предприятешта четтел. БIаьрчча даькъа а комплексни механизаци яра проблемаш къоастае. Цу системе я [illegible] боахамашта лаьрхIа 991 цIи йола оборудовани. Цун [illegible] дикхха дакъа хIиннле а фермашка хьуучаш да (машиш, операторга сахьата бIаь отт бетта [illegible]

[illegible]

Йолаш йолча техника хадданза болх белга Iалашдара УССР Госкомсельхозтехника еготагIа [illegible] агрегаташта, маьхашта, запасной оагIхалашта заказаш дуцу мехкарча 1800 предприятеа. Ма дерра аьлча, республика колхозашка совхозашка еррига [illegible] установкаш, [illegible] оборудовани мел эша технически гIулакхаш тха организацеша деш я.

Техникана квалифицированни гIулах дара [illegible] специалистий кадраш а. Тхана болх беш я инженерно-технически болхлой кадраш кийчъа а [illegible] республиканский курсаш 27 областной [illegible] комбинат [illegible] 1791 [illegible]

[illegible]

Цу дерригача хIамаша [illegible] 1990 шерага [illegible] СССР [illegible] программа тIа [illegible] декхараш толаме кхоачашдара.

[illegible] ФИЛОНЕНКО,
юрта боахам [illegible] УССР Пачхьалкхен комитета председатель.
(АПН).

СССР хьояь 60 шу дузаш

СОВЕТСКИ КУЛЬТУРА КЕРТТЕРА БЕЛГАЛО

Культураш кӀаши нийсъяра йола критери лерхӀ советски тохкамхоша эггара хьалха цар идейни лестам. Духхьал тоалам боллаш уолла знаней боарами цуч дарм деӀахарп, духхьал образовани мичай культурам. Цун кӀийлен тӀара сфера — саг деӀахара сфера. ХӀаьта цун прогресс цу е вонх общество из деӀахарн общества хьаеш йолча торонаша хоадаеш я.

Духовни мехкаленаш нахха дикие шеррача гӀозараш ка кхоачилга Ӏаламдулургта капиталистически строй йолча хана а ЦхьабаӀкъда. гӀулакх духхьал ихача йиш хилара. сага шиӣ хьашдар харжа бокъо ялара лаьтта Ӏаш. ГӀулакх латт эггара хьалха из харжар малагӀча вахара обстоятельствашка къоастадеш да яхача дешах. Духовни хьалашка ихача йиш хилара не белам мича оттийт парех пайда ийбе. Сагага кхоачача информаци цун кхетама хӀама тӀа я из тохаш. харцахьаккха тарлу из «Маскульт» — «Ӏаьиз тӀа», «Ӏаьржа», «бульварни» литература, цу тайпара йола кхы ширпотреб бокъонца долча мехкаленел я тӀех хеташ а хул духкхача хана Комиксаш миллионаш тиражаш а йолаш арахеш Малхбузехьа. амма вӀалла хила йиш йолаш я дац уж ешаш бараша культура карагӀаю яхилга. Культура из эггара хьалха сага творчески болх, из я латташ долчундара. долаш дарашара цун хьинаре гӀулакхаш чулоацаш дола хӀама да. ХӀаьта социалистически культура керттерча башхалонех цаӀ латта а латт гӀулакх цу тайпара лелалар цунах дӀахьоастаюлургйоана сага дичал а хила дӀаотташ хиларах. бӀаьшеренашка хьахинна общества духовни мехкалений «творецаштей» «парех пайда ийберашцей» сийзар цӀендина дӀадоалаш латташ хилар.

Социалистически культурия революце эггара кӀоаргагӀа дола маӀани цунна ихьана по де лерхӀаш дола керттердараш кхоачашхи лара хилапза даргдоаца хьали латт беррита къахьегам хой сага новкъостал доацаш ӀоаӀш. социальни лоархӀаме творчество лелаяра хьинаре чуозарах. дерригача халкъех а цун хӀара викалах а культурни процессе сакхета ме дакъа лоалар варах.

Советски дукхача къамий культура «массови культура» антипод я. Из я деррига советски халкъаша хьадеча духовни мехкалений органически сплав. Цо шийна чулоаш мехка халкъех хӀараие культура эггара чӀоагӀагӀа теркам тӀаоаш а къаьтта шоай тайпара а йола эагӀонаши традицеши. ХӀаьта цунца ихьана советски къамий культурах хӀаране шиина чуоз шиӣ хьастара шоада эза па Ӏеш. советски ихьна халкъий духовни ганзашдара жоалхьараш а.

«Се. эрмалой ялархо хиларах тарра. — йоахар 1934 шера советски писателий хьалхарча съезде Егише Чаренда — со дӀачиттача къамах саг ва. хӀаьта сона хоа нагахьа санна аз сай творчески болх духхьал къамал гӀулакхия гома чу сопабой. цун диапазони влияне сферен мел къе хургья. Со ираз долаш ва тӀанаьъча Октябрьски революце са духовни бӀарг чулоаца моттиг духхьал къаман точа чуЦертаргйоацаш шерьао бахьан долаш адамиеа цӀеиагӀа долча тоатола дакъа гайх лавхӀа йиш йолаш се хиларгӀий».

Хьалха шоай йоазув доацаш хиннача 40 совгӀча халкъа шишиӣ йоазув хиниӣ Советски Ӏаьдал латтача шерашка Цариа нохье да ниӣ… дзар сагах латта катий [illegible] Художественни произведениш СССР халкъий 80 меттала арахоа… мехка радиош телевидени передачаш тел 87 меттала хӀаьта спектаклаш латташ 47 меттала.

Шера ял культура об тасть духхьал цифраша шоаш еррига чулоацаш дац. [illegible] … тенденци йолаш ше а. [illegible] … парна тӀехьашка латтар Дегестанеи Гаьнарча Къулбаседени [illegible] …

Тайп-тайпара меттаии дешеаш [illegible] … машаш за Дагестани [illegible] … аварлаш [illegible] … шоай… [illegible] … профессионална искусство. ХӀаьта къаьстта-къаьстача халкъий искусствош шоаш юрташка мара бояташ бацар…

Тахан дагестански кхий да шоай йоазув, литература, искусство. Мехка доазонел гаьнна арахьа йовзаш я поэта Гамзатов Расула, композитора Кажлаев Мурада цӀераш СССР дуккхача меттала [illegible] эзараш тиражаш а йолаш арадувл довзаш ихалахкахалтессай сборникаш. Дагестански да шоай театр, халхара ансамбль. ХӀаьта советски хана искусство, ихы а чӀоагӀагӀа деӀасаяча Къулбаседени юртарча халкъо гомдочий-чечакшиниий юпсилирайн индехеш чӀоагӀагӀа къердаш а дуней халкъашта юкъерча ярмаркашка.

Гаьнарча Къулбаседени дукха халкъаш дукха хана йоа цаш я тӀехьа культура яхае фуӣ хови а лацар. Уж дар Российски империе территоре тӀа даьхача халкъех эггара тӀехьаиса хиннараш. Сиха лахь-йоакха культурни трансформаци хилар уйхаза фактически цхьан йоахала хана.

Ах бӀаь шу хьалха а тӀехьа кӀелига бар къамейтел Россе а тӀехьа юкагираш коракаш, чукчаш бовзаш нах. Тахан цу кагийча халкъий меттала хьаду повесташ, дуцараш, яхьо стихаш Эрсий меттала ихар бахьан долаш уж яйзай дуккхача мехкашкарча книжкаш дешараша.

Хеталала тарлу, СССР чудахкарах гӀойте духхьал шоай йоазув а искусство а долаш хиннача кагийча халкъашта мара ца яьнна хила сла вьина Эстоний, эрмалой, литовий, гуржий а шоай культурни традицеш хинна хилар белгал а долхаш, духхьал из бакъду цъкъала вай идеологически оппоненташа.

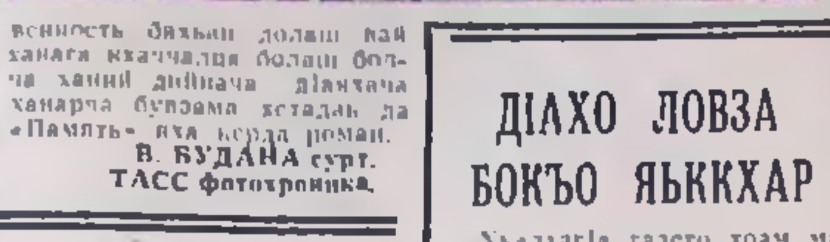
Гуржийн эрмалойн метташ бокъонца дэ а да къахьнарча хана дена шоай йоазув долаш хьадоагӀачарна юкъе, цхьабакъда СССР хьохилалехьа 90 процент бола эрмалойн гуржийн йоазув па ховш-м хиннаб. Укхаза искусствено юхадийтад къамий культураш деӀаухилга халкъий къамий сакхетам деӀабар кхераш хиннад пачхьа Ӏаьдал. Тахан Грузе а, Армене а, Прибалтика республикашка а дуккхача деӀадахкача европейски мехкашкачул дукхагӀа ба бахача матах хӀара итт эзар сага кхоача студенташ. ХӀара союзни республике да шиӣ театраш, музеяш, институташ.

Московски Олимпиада хиннача хана эздараш бола спортсменаш, хьаший, туристаш бар кӀаьд на луш тӀоараш деттаи а союзни республикай программаш тайп-тайпара хиларах цецбаьина а. Царна хьалхашка выступленеш йир еррига 15 союзни республикера — Туркменера, Киргизера, Азербайджанера, Узбекистанера... — баьхача солисташа, ансамблаша, театраша. Революци хилалехьарча хана хила йиш йолаш а яций туркменски опера е киргизски балет меттел, цу халкъий халкъа халхарий ансамблаш а.

Гамзатов Расула цкъа тарийр шиӣ произведенеш «шоашта тӀатоххаш йола лоаман нахха куйнаш йоа а на еш, бӀаь нахкъах чакх а баьнна бахна белаш болча кагийча нахах». Цунах тарра советски художникаша шоай уйлаш къаман образа специфика ца йоалра совгӀа, белгал цун тӀоцца къаьстта хозъю шоай произведенеш.

ЛаьрхӀача гучадаьнна да, «культура» яхача деша 250 маӀан хилар. Нагахьа санна социалистически культурах дийцаш, хетарахьа, цун керттера белгало я элитен элитарности йо тӀаацаш цахилар. Лоацца аьлча, из кхержарашта лаьрхӀа йола культура яц. Из массовни чаьрхӀа я. ХӀаьта «массовни» а яц из культура. халкъа лаьрхӀа я. ХӀаьта эза а ю [illegible] низаца. Культура… [illegible] … просвещение эггара хьалхарча советски министра А. В. Луначарски [illegible] … ше а цунца [illegible] … Ӏалаш а тӀоадара сага обстановка цунна [illegible] … хилийтара. ХӀаьта, цу тайпара, [illegible] … дикачул шерра а [illegible] … дегӀаккхийна [illegible] … саг бокъонца бол… [illegible] … творчески тӀалоргадала сагте мел [illegible] …

Гаврил ПЕТРОСЯН (АПН)

МОСКВА. Ленински преме лауреат, М. Горьки цӀерагӀча РСФСР Пачхьалкхен преме лауреат яздархо Владимир Алексеевич Чивилихин (сурта тӀа) «Память» яха роман баьхан долаш 1982 шера СССР Пачхьалкхен преми яккхийта оттаяьб.

1937 шера аральйнай В. Чивилихина къоначa Борисунински машинаьшкъахошта хетаць «Дийна низ» яха эггара хьалхара повесть.

«Доко рельсаш», «Иванова Клевах», «Форла боарамал лахкагӀа» яхача повесташ тӀа, «Шуми, тайга, шуми!», «По городам и весям», «Здравствуй, мама!» яхача, кхыча романий тӀа В. Чивилихани иппилаш дешараштагу хьинар доза, къоначча дола цах бувцаш вола халача наькъий романтик санна.

ДикагӀйолча халкъа традицей дукхача ноахалий деналеча гӀулакхийи преемственность баьхан долаш вай ханага кхачалца болаш болча хаиий дийнача дӀахьача ханарча бувзама хетадаь да «Память» яха керда роман.

В. БУДАНА сурт. ТАСС фотохроника.

Грознерча экранаш тӀа

«ПОІИ ГРАНДИ»

Спортивни тематика еалчар долаш тӀааргдолаш да «Ленфильме» Ленински преме лауреата Ежов Валентина сценарех режиссера Садовский Виктора оттадаь «ПоӀи Гранди» яха керда фильм.

Фильма цӀеро хьахоӀчача тайпара цун керттера турпалаш — йоӀи Гранд яха говр я. Кошелой Мариная роль ловзаш я къона яле а, дика йовзаш йола актриса Дюжева Марина.

Деша яӀача хана дена шиӣ призови хамя лерхӀаш яр Марина. ХӀаьта школа чакхъьаьхха яьлча... ГИТИС-а актерски факультете деша эттар. Театральни института Учебни театра сцена тӀа цо кхеллар эрсий а доазол дехьарча а классически произведеней сурт-сибаташ. 13 шу дахиначa хана Дюжева хьийхар «Горожане» яхача фильмера кхалсага керттера роль ловзае. Цу фильме цун партнер волча цӀи хезача СССР халкъа артиста Крючков Николаис йоах. эггара халагӀа йола эпизодаш шоаш «ихьатарра» ловзайир. «Горожане» яхача фильме тайпачул тӀехьагӀа, Дюжева Маринас кхеллар «Повторная свадьба» яхача фильмера йола сурт-сибат. Актриса хьалувцалох по экрана тӀа а сцени тӀа а ловзальча кхалнахха ролех чулоацам эггара къоаргагӀа бола сурт-сибат из дар.

ХӀаьз Дюжева Маринай 23 шу дахинад. Из ха мола яьннаеце а дукхача фильмашка дакъа лаьцад цо. Царех за вай лакке дийцадаш доацаш, «Мамино», «Пятница тӀара трактир», «Срочный вызов», кхыдараш.

ХӀаьта Гранда роль ловзаеш я Пятигорскерча говрий заводера Отпор яха говр.

Цу фильмата хьажа бахкараш тешаш хургба говраш хахкара болча дуней халкъашта юкъерча йоккхача яхьа.

«ТИШАЧА БАЛХА АНАТОМИ»

— оштта цӀи тиллай шоай фильмах Алжирерча кинематографисташа. Цун сценари языьраш ба Болло Этьен, Жебер Ален, режиссер Слим Рияд Мохамед. Цу политически детектива ихац ше исторически бакъда а, географически моттиг йолаш да а. Бакъда, из шиӣ дале а зрителашта цига гургья хинна событеш бояргба цигара нах а.

...Средиземни форда юкъерча цхьан ӀарбиӀ пачхьалкхен консульстве террористаш бомба эккхийт. Из гӀулакх тохкаш хиннача «Цепль» яхача газета балхахочоа, цигара материалаш Ӏомаеш гучадоал официальни баьча хоаме дукха хӀамаш къайладихьалга..

Цу ира сюжет йолча фильме дакъа лоацаш ба артисташ Фрессон Бернер, Спиессер Жак, Пуавр Аннета, Жоливе Ани, кхыбараш.

«КӀАЬНКИ ОКЕАНИ»

Юха а экрана тӀа доал «КӀаьнки океани» яха 1979 шера австралийски кинематографисташа даьккха фильм. Борг Сонс сценарех из фильм даьккхад режиссера Сафран Генре. Х… Московски дуней халкъашта юкъерча кинофестивале цу фильмана елар доши медаль. Из фильм даьккхад Австрале дика довзаш долча Тисая Ромина книжках.

Майра роль ловзаеш ва 70 бера юкъера хьахерах шийтта шу дахина Роу Грэг яха кӀаьнк.

Фильме ловзаш ба — Каммине Питер, Галпилил Дэвид, кхыбараш.

В. КОВАЛЕВА.

ДӀАХО ЛОВЗА БОКЪО ЯЬККХАР

ХьалхагӀа галето хоам ма барра, укх деношка «Красный молот» завода спорта Дворепе дӀахьош яр волейболах ловзаш Советски Союза кубок яккхара яхьаш. Цига дакъа лоацаш хилар шинь лакхерчен шиъ хьалхарчен лигай командаш. Лакхерча лиге ловзаш ба харьковчанаши киевлянаши, хӀаьта хьалхарча лиге — грозненцаши таллинцаши. Хьалхарча дийнахьа волейболни майда тӀа аральлар Харьковера «Локомотив» Таллинера «Калев». Из вӀашагӀкхетар чакхдальлар кхаь партех таллинцаш эшаш. Ӏаламате сакъердамеи хаден дар цул тӀехьагӀа грозненцаштеи киевлянаштеи юкъе хинна ловзар. МалагӀча командага котало ихоач ха шоайла пхе сетах ловза белача эттар уж. Счет 3:2 йолаш из хала хинна вӀашагӀкхетар чакхдаьлар фусамдаьй котбоалаш.

ШоллагӀча дийнахьа киевлянаш лаьцар таллинцашца. Грозненцаша эшабаь хинна Киеверча «Локомотива» волейболисташ «эгӀашбаха» ловзы эттар Таллинерча «Калевацa». Бакъда, цу гӀулакхах кхерабенна тӀехьашка на боалаш майрра духхьал эттар Эстонера спортсменаш. Цулухьа украинцашта лиалла лаьлача мара эстонцашкара котало ликха магацлар цу яхье.

Ӏаламате хоаеи сокъердамеи дар фусамдаьйи харьковчанашйи хинна вӀашагӀкхетар. Счет 15:10 йолаш хьалхара сет хьаьккхар грозненцаша, хьайоаккхачара кӀезиг-дукха мелбенна счет 14:16 йолаш дӀаелар цар шоллагӀа яр. КхоалагӀча сете шоаш лелалер фуд на хоача бакхар «Автомобилисто» «Локомотива» волейболисташ. Цун счет 15:2 хилар. Бакъда, юххера а вӀашагӀкхетар чакхдаьлар счет 3:2 йолаш котало харьковчанашка кхоачаш.

КхоалагӀча дийнахьа киевлянаштеи харьковчанаштеи юкъе хинна ловзар Ӏаламате хала дар шинна командана. Укхаза а счет 3:2 йолаш аьттув Харьковерча «Локомотива» баьлар. ХӀаьта грозненций Таллинерча «Калевана» хинна вӀашагӀкхетар чакхдаьлар счет 3:0 йолаш «Автомобилист» котӀоалаш.

ХӀанзчул тӀехьагӀа из кубок яккхар хила елача яхьашка дакъа лаца бокъо харьковчанашеи грозненцашеи яьккхар.

А. БЕК.

ПОПАХ Ю МЕБЕЛЬ А, МИИНГАХ Ю...

ӀилмахоӀша дукха хана дена теркалдаьд щелоча растворо кӀаьдача технически биологически свойстваш дикка хувцаш хилар. уж кӀаьлу. Цу тайпарча дахчах гӀаккха моллагӀа форма хьае йиш я ола, соттае, тоӀае. Лоацца аьлча, практически цунах хьахулаш йир къаьгта гуш да. ТӀаккха фу хул дахчах молекулярни боцаме лаьрхӀача?

Латве Ӏилмай Академе дахчан химе Институте цу проблемата хьожача хана итара хьалха полимерни системата санна хьежаб дахчанга. Кьоначa ӀилмахоӀо Икобсон Мариса гучадаьккхад щелочо дахчан пхорагӀа дох на моллаш телаш хилари хӀаьта из бахьан долаш цун плотность кӀезиглуш хилари. хӀаьта соттале атта хилар чӀоагӀа лакх а луш. Шиӣ находаш правише шоӀ куьтанна баькъий цо еррига кӀаьа яц аьнна Икобсона цӀахӀарча мастерски хьаь мебель структурага диллача пона дахчана чӀоагӀа тара йолча машенх аьй.

ХӀана Рижски мебельни комбинате производствана шерра къахьегарга и дефицитни бола полин кхеш хуш йиш бола дукха йолаш йола минн.

Анатолий БАРАНОВ
АПН корреспондент.

ФЕ ХИЛА

Оалаш ма хиллара, чарх лаьтта ца кхетийташ машина лаьлла Грознерча Ленина цӀерагӀча проспекте гӀолла. Ведаш номер 00-58 йолча автомобила водитела Хакимов Гусмана (сурта тӀа) дига а хинна хургдоацар пулемровод йолча моттиге автоинспектора тӀаьнна сурт а ма хиллара. Сов сиха деларах ваьлмашка хила тарлуча аьлашиӣ уйла на гӀа а пьидаре хӀаьта фоартагӀа мӀарш кьхьа хила на ма а хилар.

* * *

Наьха юкъе машина гона а ихь пассажираш тӀахоьшабе воала городской такси водитель (сурта тӀа). Цу тайпара сурт кхетачa бӀаргаго йиш я Грознерча Октябрьски майда тӀа. Цига кулам хила тарлу. Цхьаьа социаьча таксена тӀехьашкахьара хьатӀаоагӀа кхьйола машина тӀехьаьта. сиха лелача машенех херабаза из кхоалеш пассажир машина кӀаьлахкха. из кх и. Ший сенце бокъаш йолча мара машина совца яцaӀ автомашина водитела.

Г. МУРАДОВА сурташ

МОЛХАШТА МЕТТЕЛ ЭЛЕКТРИЧЕСТВО

Медицински Ӏилмай кандидата Мироненко Юре бе йоалла электрически магнитон тамашийна хӀамаш ду. Грипп респираторни лазарец дӀадалара методашка хьожача хана цо лаьрхӀар ловзаш долча традиционни ланонашца ца а хьожаш кӀезига эффект эуш йола фармакологически препараташ дото поппилирования растворацa хуаца. Из процедура дукха чоалхе а хиннаца. хӀаьта эффект лакха йолаш а хиннай. Меддарихл электрически ток фоартагӀа хьоарчаьча аподаш «дото» хи чу йоалаьча мерама чу оттаьча кагода хампонаки дӀахотт.

— Электрически поле, — дувц Ӏилмахочо, — дото керда хьахинча ионаша активилаци ю. клеткашта юкъе гӀолла чакхйоал, лазар хьоалеш йола вирусаш йолю.

Из керда хӀамча дӀаяздаьд изобретени санна. Цхьабакъда, Мироненко Юре лаьрхӀар лакха частоташ йолча электрически токаца еш йола шиӣ опыташ дӀахо а е. Инженерашца цхьана цо кӀамагӀъеллар дӀамиса габариташ йола МБС-3М яха батарейни стимулятор. Цу прибора новкъосталца догӀ-доагӀача нервно-мышечни тканешта управлени еча естествени нервни импульсашта имитаци е йиш я.

Ӏилмахо хӀана бола бер йола Баумана цӀерагӀча Московски лакхерча техни чески училища «Биомедицински технически системаши устройстваши» яхача кафедра лаборатори медицински аппаратура выставкана тара я. Из еррига хьаьий Ю. Мироненкоси цун коллегашеи. Укхаза я кулгийн когийн сосудистий лазараштa дарба дара йола магнитопроводни электропунктурни рефлексотерапии электростимуляции яра йола прибораш. буьтӀехка коррекци яра йола оригинальни вибрационни стенд, керта лазар дӀадаьхара йола магнитни индукторащ а йоаккаш йола шлем. Ляра чу а бӀаргашта а электромагнитни массаж яра йола приспособленеш.

Москверча дикагӀъярех йолча клиникашка тӀаьна пробаш яь чакхьаьккхай керда аппаратурага дарба дара йола физически методаш. Уж дика хилар бахьан долаш уж серийни арахеца йолае лаьрхӀад.

Слава ТАЙНС,
АПН корреспондент.

ГАЗ ЛЕЛАЯРА КХЕРАМЗЛЕНИ ЦУН КХОМ БАРЕН МЕСЯЧНИК

ЛОРАЛЕ ГАЗАХ!

Сигала беса ала бола цӀи шун цӀагӀа эулам на дени лгийтар дукха дагайохийтаргья оаха шоана газови прибораш лелаяра керттера правилаш.

Газови ваний колонка лотаеча хана дика хьажа дела из хьалотаплехьа я колонка керттера горелка лотаьчул тӀехьагӀа а кӀур ухача моттигашка фо дика чуозий.

Газови нагреватель лотае мегаргьац кӀур ухача гӀолла а вентиляционни канале а фо чуозаш деце.

Хийцца фо чуозаш деце газови ванна колонка лотае бокъо лац. хӀана аьлча газ еррига а ца ягар бахьан долаш хьайоагӀача угарни газо отравлени е тарлундаь.

Газови отопительни прибораш лотаеча хана цӀагӀа фо чухетийта диц ма лелаш. пишка чу цӀи йоагаеча моттиге фо кхетийталаш. цу гӀулакта шибер а пишки поддувала ниӀ а хьаелла еза. КӀур хьальухача гӀолла фо чуозий хьежа. цу гӀулакха диткъача кхьхата оасиле Ӏочу а беррабий хьайийлла латтача поддувала дӀагӀахьо. Нагахьа санна кхьхат поддувало чу ца оае цо фо чуозаш. хӀаьта цудухьа прибор лотае бокъо яц кӀур хьалъуха моттигаш цӀенъялца.

Газопроводах берзкъаш хьолъахка а кхыча гӀулакха а тӀиргиш етта мегаргьац. хӀана аьлча турбаш хир даьккха хеттачара хийра яла тарлу. ТӀаккха газ аралла а из лекха я тарлу.

ХӀара саг дагадоагӀаш хила вела. нагахьа санна квартира цӀа кхыча сагага дӀалуча хана «Грозгоргаз» яхача ЭПУ техкабинете газови прибораш лелаяра кхерамзленах йола инструктаж чакхъьаккха хиларах дола удостоверени хьахьокха дезаш квартиросъемщик волга.

Город Грозне лакхерча дешара заведенешка, техникумашка, профтехучилищашка деша бахкача кагирхоша «Грозгоргаз» яхача ЭПУ дагадохийт общежите е бахача нахa шоай квартирашка баха хошача хана газови прибораш лелаяра кхерамзленах йола инструктаж чакхъьаккха хиларах дола удостоверени дӀахьокха дезаш уж болга. Инструктаж чакхъьаккханза бола нах общежите чубита бокъо яц комендантий.

Нагахьа санна города улицагӀа долхаш газови канализационни люкашкара, подвалашкара, нах чубахача а общественни а зданей лагӀай клеткашкара газа хьаж шоашта холой сихха цу хьакъехьа хоам бе беза оаш «Грозгоргаз» яхача ЭПУ аварийни службага. 04 йолча номерагӀа телефон а теха.

ДагадоагӀаш хилалаш газ аральча цӀи лар, газ эккхар, цунах доккха эулам хилар кхерам болга.

ВӀалла а бокъо яц цӀилеторг а сега газ ара мичахьа гӀолла ух хьежилга. Цу гӀулакхо газ эккхийта тарлу.

Газови прибораш лелаяра кхерамзлен правилаш ниса лелаеш. Ӏалама газах кхом беш пайда эцаш хилча мара вӀаштӀехьдаргдац город лерттӀа газаца Ӏалашъе.

«ГРОЗГОРГАЗ» ЯХА ЭПУ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 октябрь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаь».
8.43 — «Залар Киса». Музыкальни [illegible] фильм.
9.00 — В. Шекспир. «Ричард III». Ем. Вахтангова цӀерагӀча Пачхьалкхен академически театра [illegible].
11.20 — «Кердадараш».
11.30 — «[illegible]».
14.30 — «[illegible]» шерий [illegible]. Телевизионни документальни фильм.
15.10 — В. А. Жуковский.
16.10 — «[illegible]» ансамбля концерт.
17.00 — [illegible] Черниговски областа бахархой [illegible], дараш чекадахарахи.
17.30 — Дуней халкъашта юкъерча конкурсий лауреата А. Гаврилови солистий ансамбли концерт.
18.00 — Телевизионни документальни фильм.
18.30 — «Сакъердаме мотташ».
18.45 — «Тахан дуней тӀа».
19.00 — «Ӏилман [illegible]».
19.30 — СССР [illegible] 60 шу дузарца. «Барт болча [illegible]». Латвийски ССР. Латве КП ЦК хьалхарча секретара А. Э. Восса выступлени. «Советская Латвия» яхача телевизионни документальни фильма [illegible]. Искусствай гозлачий концерт.
21.00 — «Хаь».
21.35 — Л. В. Бетховен. Номер [illegible] симфони.
22.40 — «Тахан дуней тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Гимнастика [illegible].
8.35, 9.35 — История. [illegible] класс.
[illegible] — Телевизионни [illegible] фильм.
9.05, 13.05 — [illegible] мотт.
10.05 — [illegible].
10.35, 11.40 — География. 8 класс.
11.05 — «Шахматни школа».
12.10 — История. 4 класс.
12.40 — Н. Г. Чернышевский. «[illegible]». 9 класс.
13.35 — [illegible].
14.05 — «[illegible]».
14.35 — А. М. Горький. «На дне».
16.30 — «[illegible]».
17.00 — «Республика [illegible]» ([illegible] меттала).
17.15 — Документальни фильм.
17.30 — М. Лермонтова цӀерагӀча [illegible].
18.00 — «[illegible]» ([illegible] меттала).
18.15 — Киножурнал.
18.25 — «Нохч-ГӀалгӀайче» [illegible].
18.45 — Хоккей йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Ижсталь». Перерыве (19.00) — «Кийса даьккхала [illegible]».
21.00 — «Хаь».
21.35 — «Массаена барвала». Телевизионни художественни фильм.

20 октябрь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаь».
8.45 — «Сакъердаме стартaш».
[illegible] — «Дезала альбом». Телевизионни художественни фильм.
10.35 — «[illegible] клуб».
11.35 — «[illegible]».
[illegible]
14.30 — [illegible] Камчатски область 50 шу дузарца. Документальни фильм.
[illegible] — [illegible] край. Сахалински Камчатски областий художественни коллективий выступлени.
16.25 — «Московская осень». Телевизионни обозрени.
16.55 — «[illegible]».
17.40 — «Петроград. Октябрь [illegible]». Документальни фильм.
18.45 — «Тахан дуней тӀа».
19.00 — Футбол. УЕФА [illegible] «Спартак» (Москва) — «[illegible]».
21.00 — «Хаь».
21.35 — Советий Шен [illegible] искусствай гозлачий концерт.
23.50 — «Тахан дуней тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — [illegible].
8.35 — «Социализмий концертаца [illegible]».
8.55, 9.35 — Музыка. 8 класс.
Н. С. Бах.
9.05, 12.40 — Немецки мотт.
10.05 — НТУ [illegible] фильм.

10.35, 11.40 — Н. В. Гоголь. «Тарас Бульба». 6 класс.
11.05 — «Шоана [illegible]».
12.10 — География. 7 класс.
13.10 — В. Маяковский. «[illegible]».
14.30 — [illegible].
15.20 — [illegible] — музыка. 1 класс. Передача [illegible].
16.20 — «Кердадараш».
17.30 — Документальни фильм.
[illegible] — «Нохч-ГӀалгӀайче» [illegible].
18.30 — Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа [illegible]. «Культура бувцашца».
19.30 — Юбилейни нахте ба — Гудермесски района [illegible].
20.00 — «Кийса даьккхала хийла шун, бераш».
20.15 — «Уренгой — Ужгород» яха газопровод. [illegible] километраш.
20.30 — Азербайджански ССР [illegible] ансамбля концерт.
21.00 — «Хаь».
21.35 — «Бетанил зола дунира». Художественни фильм.

РАДИО

19 октябрь

6.40 — «Юьтара [illegible]» ([illegible] меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.[illegible] — «[illegible]» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.35 — «Передачай программа» (ГӀалгӀай меттала).
[illegible] ([illegible] меттала).
[illegible] — Музыка (ГӀалгӀай меттала).
8.45 — «[illegible]» (ГӀалгӀай меттала).
9.15 — [illegible] (эрсий меттала).
9.30 — «[illegible]» (ГӀалгӀай меттала).
10.00 — Передачай программа. [illegible] (эрсий меттала).
14.01 — «[illegible]» (нохчий меттала).
14.[illegible] — [illegible] (эрсий меттала).
16.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
16.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
16.20 — Керда хоамаш (ГӀалгӀай меттала).
[illegible] — [illegible].

УКВ

[illegible]

20 октябрь

6.40 — «[illegible]» (нохчий меттала).
6.50 — Передачай программа (эрсий меттала).
6.55 — Передачай программа (нохчий меттала).
[illegible] — «Грозненский рабочий» газета обзор.
[illegible] — «Ленинан некъ» газета обзор.
[illegible] — Нохч-ГӀалгӀай музыка.
[illegible] — Дуней халкъашта юкъера обзорени (ГӀалгӀай меттала).
[illegible] — [illegible] (эрсий меттала).
[illegible] — Музыка (ГӀалгӀай меттала).
[illegible] — [illegible] композиторий [illegible] (нохчий меттала).
[illegible] — Передачай программа (эрсий меттала).
[illegible] — [illegible] (эрсий меттала).
[illegible] — КПСС ЦК [illegible] (эрсий меттала).
16.00 — Керда хоамаш [illegible].
16.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
16.20 — Керда хоамаш (ГӀалгӀай меттала).
[illegible] — Хоамаш.

УКВ

[illegible]

Редактор Г. А. ТЕКОЕВ

ӀХА АДРЕС: [illegible] г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-13-57; [illegible] — 2-85-07; [illegible] секретаря — [illegible]; [illegible] — 9-24-04; [illegible] — 9-24-01; [illegible] — 9-24-06; культура — 9-24-05; [illegible] — 9-24-07; [illegible].
НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-13-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — [illegible]; партийной жизни — 9-24-01; [illegible] — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорская — [illegible].
[illegible] «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № [illegible]
Газет арахуш [illegible] шинарей, [illegible] хьажа [illegible]